

7¹/₄ zvečer. — Jupiter stoji ob solnčnem zahodu blizu meridiana, zapada začetkom meseca pred 11³/₄ po noči, na koncu meseca pa po 9³/₄ zvečer. — Saturn stoji ob solnčnem zahodu tudi blizu meridiana; zahaja začetkom m. 12¹/₄ po noči, na koncu m. pa po 10¹/₄ zvečer.

Splošni pregled

Šolska družba »sv. Cirila in Metoda« je imela dne 8. avgusta svoj občni zbor v Mariboru v tamošnjem »Narodnem domu«. Predsedoval je profesor msgr. Tomo Zupan. Tajnik g. Žlogar je poročal o delovanju društva. Naše šolsko društvo šteje 30 moških, 36 ženskih in 78 mešanih podružnic ter okoli 10.000 članov. Družba vzdržuje ali podpira 25 šol. zavodov. 1 teh zavodov je v Tržiču na Kranjskem, 3 so na Štajerskem, 1 na Koroškem (v Velikovcu), 13 jih je na Goriškem, 7 pa v Trstu. Te zavode obiskuje okoli 2500 otrok. — O denarnem stanju je poročal blagajnik g. prof. Petelin. Družba je imela lani 33.133 K 63 h dohodkov in 35.243 K 79 h stroškov, torej nad 2000 K deficita! Vrhu denarja, ki so ga nabrale podružnice, je daroval družbi kranjski deželni zbor 2000 K, mesto ljubljansko pa 1000 K. Naši časniki so nabrali 5170 K 33 h; največ, namreč 3508 K 27 h, je nabral »Slovenski Narod«. Od vžigalic (tvrdba Perdanova v Ljubljani) je dobila družba doslej 6400 K, od kave (firma Jebačinova v Ljubljani) pa 2400 K. — Potem je bila volitev novega odbora.

Slovinci imamo veliko, tudi dosti nepotrebnih društev, ali najvažnejše naše društvo je v sedanjih naših abnormalnih razmerah ta šolska družba. Kaj nam pomaga vsa naša literatura, vsa naša politika, če pa nam nemška povodenj ob severni in laški naval ob jugozapadni meji trgata kos za kosom od naše slovenske posesti, če se nam naše narodnostne meje krčijo desetletje za desetletjem! Kadar bosta ponemčeni južna Štajerska in južna Koroška in bo poitalijančena Primorska, potem pade sama od sebe tudi Kranjska, kjer razjedajo velika industrija na Gorenjskem, na Dolenjskem pa tuji klostri naš narodni organizem. Prvo je življenje! In mi bojujemo s svojo »Družbo sv. Cirila in Metoda« samo defenzivni boj proti agresivnemu nemštvu in italijanstvu. »Schulverein« in »Lega nazionale« lovita našo slovensko deco v svoje šole in jih potujčujeta, mi branimo le svoje. A dočim dobiva »Schulverein« svoje marke iz Nemčije in »Lega nazionale« svoje lire iz Italije, branimo mi svojo narodnost s svojim avstrijskim denarjem. Mi se moramo braniti sami — to je tragični moment naše zgodovine. In če se zapustimo sami, izgubljeni smo! Zato naj bi se dohodki naše važne šolske družbe v bodoče podeseterili! Potreba živahnejše agitacije in izdatnejše akcije za našo šolsko družbo bi morala v bodoče prešinjati ves naš narod!

Zato si upamo reči, da je vsaka slovenska ljudska šola ob naši jezični meji stokrat več vredna, nego bode vredna šent-vidska »katoliška« gimnazija!

Vsak naj stori napram naši šolski družbi »sv. Cirila in Metoda« svojo dolžnost, da se pokrije primanjkljaj, in da se otvorijo še novi potrebni zavodi. Fiat!

Šestdesetletnica švedskega pesnika grofa Karla Snoilskega. Naši čitatelji se še spominjajo članka »Švedski pesnik — po rodu Slovenec«, ki je bil objavljen l. 1898. v »Ljubljanskem Zvonu« v oktobrski, novembrski in decembrski številki. Ta švedski pesnik je grof Karel Snoilsky, ki sam s ponosom trdi, da so bili njegovi pradedje slovenski Znojilšeki, ki so morali v 16. stoletju bežati s Kranjskega, ker se niso hoteli vdati protireformatorjem in pokatoličaniti se. Dva tistih protestantov Znojilšekov sta bila učena protestantovska bogoslovca in pridigarja, eden pa je bil vojak. In od enega teh Znojilšekov izhaja rod sedanjega znamenitega švedskega pesnika grofa Snoilskega. V družini pesnikovi se hrani sporočilo, da so po rodu Slovenci, in grof Snoilsky pravi sam v svoji odi »Ljubljani«: »Iz Ljubljane izhajata moje ime in pa moj rod . . .«

Ta švedski literat slavi letos dne 8. septembra svoj šestdeseti god, in ker se ne sramuje svojega izvira, kakor marsikateri član renegatske naše jare gospe, nego javno pripoznava, da teče po njegovih žilah tudi slovenska kri, spodobi se, da se tega plemenitega potomca naših Znojilšekov spominjamo tudi mi ter mu posvetimo za njegov častni jubilej teh par vrst!

Grof Karel Snoilsky je bil porojen 8. septembra l. 1841. Po dovršenih vseučiliških študijah je služil od l. 1865. do 1879. v ministrstvu za vnanja dela. Sedaj je državni bibliotekar v Stockholmu.

Prvo svojo pesem je objavil l. 1861. bivši študent v Upsali. Prvi zvezek svojih pesmi je izdal l. 1871. Prve njegove pesmi preveva veselje do življenja, pomešano z melanholijo. Njegova poezija razodeva fino umetniško aristokratsko dušo. V teh pesmih čutiš ponos, hrepenenje po lepoti in svobodi in energično opozicijo vsakemu despotizmu. Jako lepe so njegove slike iz Italije.

L. 1881. je izdal II. zvezek svojih pesnitev, l. 1885. pa svoj III. zvezek. Tendenca njegovih pesmi postaja bolj demokratična, človekoljubna in narodna. Pesnik se pogloblja v socialne probleme, grmi proti duševni temi — ki je pa v sami Švedski menda ni baš veliko! — Pretresujoče so njegove slike iz tovarniškega življenja.

V svoji IV. knjigi »Švedske slike« je objavil narodne balade iz domače švedske zgodovine. Vmes se poteguje tudi za svobodo vseh potlačenih narodov. Tako n. pr. protestuje proti razdelitvi poljske države in pomiluje poljski narod radi njegove narodne nesreče . . . V poslednjih njegovih pesmih zveni struna tihe resignacije in moške filozofije.

Skandinavija je od nas oddaljen svet, in o Švedih vemo Slovenci vobče samo toliko, da so jako visoko izobraženi, in da tam ni analfabetov. O švedskem jeziku vemo le toliko, da pripada germanski (nordski) skupini in da je najblagoglasnejši germanski jezik; sicer pa utegne biti, žal, malo Slovencev in sploh malo Jugoslovanov, ki bi ga razumeli. Vendar pa sta nam dva Šveda draga in simpatična znanca. Eden je gospod Alfred Jensen, znani slavolog, ki zna tudi slovenski in prevaja tudi slovensko poezijo (Prešerna i. dr.). Drugi pa je naš rojak po svojih pradedih, slavni švedski pesnik, grof Karel Snoilsky, ki praznuje ta mesec šestdesetletnico svojega rojstva. Na dan njegovega jubileja se zbere ves švedski narod okoli sivolasega svojega pesnika, in ko mu bodo njegovi častilci napivali navdušene švedske zdravice, naj vé pesnik Snoilsky, da mu pošljamo tisti dan tudi Slovenci za njegov slavni jubilej svoj krepki: »Živio!«

A. Aškerc.

Sedemdesetletnica drja. Gustava Ipavca. V Št. Jurju pri Celju je praznoval 15. dne prošlega meseca tamošnji zdravnik in župan, cesarski svetnik gosp. dr. Gustav Ipavec, naš skladatelj, sedemdeseti god svojega rojstva. Dr. Gustav Ipavec je, kakor je znano, brat drja. Benjamina Ipavca, in gotovo je zanimivo, da nam je ta bratovski par podaril najlepših slovenskih skladb, kar jih sploh imamo v svoji glasbeni literaturi. Kakor Benjaminove, tako pojo Gustavove pesmi po vsem Slovenskem. V naši polpretekli preporodni dobi je tudi dr. Gustav Ipavec mnogo pripomogel k probujenju narodne zavesti zlasti na slovenskem Štajerskem, kjer so njegovi napevi, zajeti in zapeti iz srca, segali zopet v srce našega ljudstva, ga razveseljevali, dvigali ga v višave duševnih užitkov, bodrili ga v trdem boju za obstanek in mu čistili estetični okus. Skladbe Gustavove so sicer preproste, a nenavadno melodiozne. Zato so vse ponarodnele. Kdor je kdaj prisostvoval kaki veselici, kjer se je pela iz stotine grl njegova budnica »Slovenec sem«, ta ve, kaj se to pravi, da je Gustav naroden skladatelj. Število Gustavovih kompozicij je jako veliko, in naloga bo kakemu glasbenemu zgodovinarju, da nam oriše umetniški značaj našega jubilarja, kateremu želimo še mnogo mnogo zdravih let na diko njegovemu domačemu kraju ter na čast vsemu slovenskemu narodu!

A. A.

»Matica Hrvatska« je imela dne 21. julija svoj občni zbor, ki ga je vodil akademik in vseučiliški profesor dr. Smičiklas. »Hrvatska Matica« ima po letošnjem stanju 11.110 članov. Leta 1900. je imela »Matica« 88.373 K 16 h dohodkov. Vse Matičino premoženje, ne vštveši društvene hiše in podsusedskega posestva znaša, 251.500 K 97 h. Za bodoče leto izda »Matica Hrvatska« svojim udom devetero knjig. Med temi knjigami bo tudi Maruličeva »Judit«, ki se smatra za prvo hrvaško umetno pesem. Letos je namreč ravno štiristo let, kar je spisal dubrovniški pesnik Marulić svojo »Judit«, in hrvaška književnost slavi to jesen svoj znameniti 400letni jubilej, katerega se udeležujemo kot sobratje tudi mi Slovenci z navdušenjem.

Ker je dr. Smičiklas obenem predsednik »Jugoslavenske akademije«, je moral zbok prevelikega dela odložiti predsedništvo »Hrvatske Matice«, kateri je predsedoval 12 let. Namesto njega je bil izvoljen za predsednika starosta hrvaških pesnikov Ivan vit. Trnski. V pokoj je stopil tudi dosedanji tajnik, Ivan Kostrenčić, ki je bil duša »Matice Hrvatske« celih 25 let in ki je »Matico Hrvatsko« povzdignil s pomočjo svojih sotrudnikov pisateljev na sedanjo višino, da je prvo literarno društvo na našem jugu. Občni zbor je votiral gosp. Kostrenčiču počenši s prihodnjim letom letne pokojnine po 1600 K. Na občnem zboru »Hrvatske Matice« se še nič ni govorilo o vzajemnem delovanju hrvaške in slovenske »Matice« — to pa zato ne, ker predsedništvo »Slovenske Matice« še ni bilo naznanilo resolucije občnega zbora z dne 3. junija t. l. — —

† Nils Adolf Erik Nordenskjöld, slavni švedski potovalec-odkrivatelj, profesor geologije na vseučilišču v Stockholmu, je umrl 12. avgusta, 69 let star. Kadar se imenujejo Kolumb, Vasco da Gama in Magelhaens, mora se imenovati tudi Nordenskjöld. Rojen je bil na ruskem Finskem. Leta 1878. je nastopil na ladji »Vega« iz južne Švedske svoje znamenito potovanje na severno pobrežje Azije, ki je bilo do tedaj še malo preiskano. Dospevši do kapa Čeljuškina, je moral tukaj prezimiti, potem je preiskaval ustje Lene in drugih sibirskih

rek. Nato ni svet dolgo ničesar slišal o njem, in mislili so že, da je izgubljen. Ali Nordenskjöld je bil med tem preplul Behringovo morskno ožino. Prihodnje leto pa se je vrnil mimo Japonske proti domu skoz Sueški kanal. Na svoji povrnitvi v Evropo je užival prave triumfe kakor pred par leti njegov rojak Nansen. Nordenskjöld je opisal svoje potovanje v velikem delu, ki so ga prevajali na razne evropske jezike. Velik podpornik Nordenskjöldove znanstvene ekspedicije je bil bogati ruski mecen Sibirjakov.

A.

Starogrške izkopine v Efezu. Avstrijsko arheološko društvo je pred kratkim v Efezu izkopal spet jako zanimivih in dragocenih starogrških skulptur. To je pred vsem bronast kip atleta v naravni velikosti in klasične dovršenosti. Ustvaritelj tega umotvora je po sodbi poznavalcev kongenialen Praksitelu. Poleg tega kipa so našli še par reliefov (»Boj s Kentavrom« . . .), portretni kip starega Rimljana, glavo Hermesovo in glavo nekega višjega cesarskega svečenika. Kraj, kjer so našli te stvari v Efezu, je bil po mnenju strokovnjakov veliki mestni trg (ἀγορά). Kakor znano, je bil Efez v starem veku cvetoče maloazijsko trgovsko mesto; in kakor posnemamo iz »Dejanj apostolov«, je bilo še v 1. stoletju po Kr. jako živahno mesto. Omenjene umetnine so shranjene sedaj večinoma v takozvanem Tezejevem templju v ljudskem vrtu na Dunaju.

Električna poulična železnica v Ljubljani se otvori meseca septembra. S tem stopi naša slovenska metropola zopet za korak dalje na poti modernega napredka in dobi nekako velikomestno lice. Ljubljanski električni tramvaj je zgradila svetovnoznana tvrdka »Siemens & Halske«, ki je lastnica njegova. Čez 50 let preide po pogodbi železnica v last mesta ljubljanskega. Železniška proga je za sedaj samo 5,5 kilom. dolga in veže južni kolodvor (Dunajska cesta — Prešernove ulice — Marijin trg — Špitalske ulice — Mestni in Stari trg — Florjanske ulice — Karlovska cesta — Dolenjska cesta) z dolenjskim kolodvorom. Od Mestnega trga se cepi stranska proga v Vodmot do vojaške bolnice (Pred škofijo — Vodnikov trg — Poljanska cesta — Ambrožev trg — Most čez Ljubljanico — Št.-Petrška cesta — Zaloška cesta). V Vodmotu je nalašč v ta namen sezidana pojata za vagone in za prometne urade. Motornih vozov ima železnica 12 z dvema nemotornima vozovoma »pripetnikoma«. Električni tok jemlje železnica iz mestne elektrarne in dovod je nadstrešni. — Morebiti utegne naše čitatelje zanimati, če jim povemo, da je bila prva javna električna železnica zgrajena in otvorjena leta 1881. v Gross-Lichterfeldu pri Berlinu.

